

Nushası 10 kuruş

Senelik abonasi
100 kuruş

Posta ücreti 40 Para

İstanbul

Posta ücreti 10 kuruş

Şehremaneti Mecmuası

[Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır]

Sene : 6

Mart 1930

Sayı : 67

Sigorta mes'elesi

Mecmuamızda münasebet geldikçe, fırsat kaçırmıyarak, arasıra bahsettiğimiz sigorta meselelerini şu son senelerde ehemmiyetle takip eden «Beynelmilel Şehirler ve Mahalli idareler Birliği» cemiyetinin aşağıda mufassalan naklettiğimiz konfranslar da'veti ve bazı izahatı dolayısıyla burada gene tekrar etmiş oluyoruz.

Bu konfranslar haddi zatinde çok yeni bir çağır ve pek mühim bir lüzum ifade etmektedirler.

Hakikati halde cihan harbinden sonra çok değişmiş ve çok şamimi ve açık bir ictimaiyat fikri izhar etmiş olan Avrupanın fikir ve ihtiyaç âlemi, harabı ta'mir ve atıyı teselli için gösterdiği himmetin başı her şeyden evvel iktisadiyatın bağlanması, ve ilk emrini ondan almıştır.

Faal, faydalı, ve hatta milli mevcudiyetin dışı ve sınırları olan maaş ve ya ücret sahibi, ilmi veya bedeni çalışan

sınıfların, belediye veya nahiye namı altında milli idareyi temsil eden müşterek servetin ve ervalım muhafazası, kazadan beladan vikayesi için diğer bir servet menbaı daha vücade getiren bu sigorta usulü medeniyetin adetâ bir kuvvet ve tesanüt nümunesi ve hatta tılsımıdır.

Fertilere verdiği kıymetin hakiki muhassalasını ictimai bir muazzam varlıkta temaşa ile yükselen ve refah bulan medeniyetin bu inkişaf aleti bu günün en sağlam vücudünü temsil ettiği için her türlü tetkika, bir çok konfranslara ve nidalara elbette layıktır...

Bu noktada hükümetler, milletler ve onların servetleri, zenginleri, fakirleri, hulâsa hepsi bir top oluyor ve mesailerini ileri asırlara kadar adeta teminat altına alıyorlar. Ve bunun aksi hal yarın ne yiyeceğini, yarın ne yapacağını bilmemek gibi bir şey oluyor. Bir adamı sigortasız görmek onlara tek başına yalnız yaşayan bir yabancı hissi veriyor,

bir malı, bir bina yahut mahsulü gene böyle teminatsız bırakmak onu her türlü tehlikeye karşı sahipsiz ve bekçisiz, metruk, bir şey gibi gösteriyor.

Bizde yeni bir ihtiyaç gibi hissedilen tasarruf ve iktisat meselesinin de en müsmir ve en sağlam şekli gene bu sigortadır.

Zaten aşağıdaki sualleri okuduğumuz vakit fikrin ve maksadın ne olduğunu temamilen anlamakta güçlük çekmiyeceğiz.

Milletlerin umumi servetleri ölçülürken bütün bu sigorta yekûnları sıraya dizilir.

Bir memlekette bir milyon adamın hayat sigortası var ise ve bunun balığ olduğu para mecmuı adam başına

meselâ beşer yüz liradan (farazâ 10 sene) 500 milyon lira ise bundan daha hakiki ve sağlam bir tasarruf ve iktisat kıymeti olamaz. Çünkü bu para bir taraftan işler, müddetini bitirmezdten evvel ölenlerin veresine bu kâr ile sigorta bedelini verir; kaç sene taksitini muntazam vermiş olanlara en ufak faizle ikrazatta bulunur.. ilaah. Daha ne yapsın ve bu olmazsa o adamlar ne yapar?

Bu bahisler pek uzun ve çok mühi-midir. Bunları, bu defa da, ileride devam edecek yazılarımıza bırakarak Beynelmîlel Şehirler Birliğinin iki mevzu üzerine olan konferansları ihakkındaki beyanatına geçelim :

Beynelmîlel konferanslar

Beynelmîlel Şehirler ve Mahalli İdare Birliği Cemiyetinden

1	2
Lieij	Anvers
16 - 17 Temmuz	18 - 19 Temmuz

1 — Mahalli İdarelerin her türlü tehlikeye karşı sigortaları

2 — Muhtelit şekilde iktisadi teşebbüsler.

Pek Muhterem arkadaşlar,

Belçika'da aynı zamanda Cemiyetimiz senelik içtimai umumisinin in'ikat edeceğine beyan ve gelecek temmuzun 16 sından 19 una kadar verilecek olan beynelmîlel konferanslara iştirake sizi da vet ile şerefleniriz.

Bu konferansların mevzuu, yukarda gösterildiği veçhile, her memleketin mahalli idarelerine müsavi derecede alâka arzeder.

Belediyemiz ve ziyaret edilecek diğer şehirlerimiz belediyeleri, murahhasları-nızı bu fırsatta en büyük hüsnü kabul

ile ağırlıyacaklardır. Konferanslara iştirak ve belediyeçiliği alâkadar eden ziyarete ait bütün izahatı aşağıda bulursunuz.

Şehrînzîzin bir veya müteaadit murahhaslarla temsil buyurulduğu memnuniyetine ulaşmak ümidini izhar, ve en hürmetkâr hissiyatımızın kabulünü rica ederiz.

Beynelmîlel şehirler birliği
Heyeti daimesi namma

Umumi kâtip Reis
E. Vink F. M. Wibaut

Konfransa kayıt ücreti . — Her murahhas için 20 İsviçre frankı yahut 100 fransız frankı , ve beraberinde bulunacak olan için 10 İsviçre yahut 60 fransız frankı tediye edilir ; yalnız 20 İsviçre frankı tediyesile konfransın rapor ve vesaikini almak hakkı kazanılır .

Murahhas göndermiyerek iştiraki arzı eden idareler 15 İsviçre yahut 75 fransız frankı göndermekle bütün raporlar ve vesai ki alabilirler .

Belçikada ikamet müddeti masrafı . — Murahhaslara ve refiklerine gerek ikamet gerek yemek ve yolculuğa ait kolaylıklar için Belçika Beynelmîlêl Şehirler Birliği, seyahat ve ikamet masrafları hakkında kâffei izahatı muhtevi mufassal bir ziyaret programını yakında neşredecektir .

Bu program , her idare veya zatın talebi üzerine gönderilecektir .

Tenekkul vesaitinde tenzilât . — Murahhaslar için bütün hatlardan ücretlerin tenzili istenilecektir .

Kayıt müddeti . — Vesaiti nakliyyede tenzilât yaptırmak muracaatları , ve Belçika istiklalinin 100 üncü senesi münasebetiyle yapılacak merasim ve açılacak Sergiden dolayı otellerde hasıl olacak izdiham düşüncesile odaları çok zaman evvel tutmak için konfranslara iştirak edeceklerin 15 nisan dan evvel bilinmesi arzu olunur .

Kabul ve merasim . — Murahhaslar muhtelif merasime davet edileceklerdir . Konferansın olacağı yer idareleri tarafından murahhasların şerefine şenlik ve merasim tertip edilecek , ve Anvers ve Liej Sergileri komiteleri tarafından ziyaret olunacaklardır .

Takrirler . — Her memlekete müteallik raporlar Şehirler Birliğinin itinası veya nazareti altında ihzar edilecektir . Beynelmîlêl Birliğe mensup olmayan

memleketlerin bu işi kendi belediyelerine ait olacaktır .

Raporların tanzimine esas hizmetini görecek olan sùaller ve methal notları aşağıda hulasa edilmiştir .

1 — Mahalli İdarelerin her tehlikeye karşı sigortalari .

1) Komün (yani nahiye ve belediye) lerin mülki noktai nazardan cevap verebilecekleri tehlikeler nelerdir ve sakınmakta fayda buldukları zararlar ne gibi şeylerdir?

Ve başlıca :

A - Nahiye veya vilayete ait emvali koruma .

Şu sigortalarınız varmı ?

a) Yangına karşı .

Sigorta, yıldırım düşmesi, gaz, maden kömürü, yahut elektrik infilak ve isti-alinden olan zararları da adeten şamil midir?

Sigorta senedinizde başka zazarlara karşı teminât düşünölmüşmüdü?

Yangın sigortasının başka tehlikelere meselâ benzin gibi esansların patlama-sına karşı olmasını da arzuya salih görürsünüz?

b) Hırsızlığa karşı. Cebren almak ve ihtilas.

Bu sigorta nahiye varidatının tahsilâtı, hazinesi evrak ve güzel san'atlar asarını şamil midir?

C) Buzların gözölmesine karşı?

Vukuu halinde sigorta edilen zararlar ne gibi şeylerdir ; Bu sigorta niçin faydalı yahut lüzumlu görölmüştür?

d) Tabiat kuvvetlerinin sebep olduğu zararlar (fırtına, kasırga, zelzele, ilah..) .

e) Suların yaptığı hasarâta karşı .

f) Hayvan telefâtına karşı .

g) Doluya karşı

B — İnsani sigorta .

1) Kazalara karşı sigortalar.

a) Müstahdemler , memurlar, polisler, itfaiye.

Nevahi memur zümrelerinin bazı azası meslek kazalarına ma'zurdurlar. Onların böyle kazalar avakibine karşı sigortalı olmalarını faydalı görmeyiz.

Bir nizamname ve ya mukarrerata tevfikân nahiye yani Belediye, muayyen bir hadde kadar, bu gibi muhtemel zararları telafiye karar vermişse, bu hususta kendini de tahtı temine almış olmak ve ileride olacak ağır bir masrafı ta'viz için ikramiye yahut ücret hissesi namıyla ufak bir aidat ayırmak tarzı kendine daha faydalı değildir?

Ameleden başka sigorta ettirdiğiniz kimlerdir (polis, itfaiye, fenni hizmet memur ve müstahdemleri) ;

Nizamnameler ahkâmınca , ekser ahvalde, bir memur ve ya müstahdeme vaki olan gayri mesleki bir kaza, Nahiye için az çok mühim bir masrafı mucip olur: Tedavi, hastaya vekil ücreti, bir nefaka, bir yardım. İlah .. bu kabil - dendir.

Bu halde , bazı adamlarımızı mesleki kazalar gibi gayri meslekiler içinde sigorta ettirmeyi faydalı bulmazmısınız? Böyle bir sigorta hiç yaptınız mı?

b) amele (mülki mes'uliyet ve iş kazaları : C. maddesine bakınız) .

2 — Hastalığa karşı sigorta

Memurlarımızın hepsi yahut bazılarını hastalığa karşı sigorta etmek tertibatınız var mı? Bu tehlikeyi sigorta etmiyor iseniz bu basiret ve ihtiyatı onlara kolaylaştırmak tedabiriniz var mıdır? (meselâ bir muaveneti müştereke şirketine verilecek taksitlerin tediyesine nazaret)

3 — Ma'luliyete karşı sigorta

Bu kazayı sigorta ettiriyor musunuz?

Bu hal ancak kısmen kazaya karşı olan sigorta ile ta'viz edilebilir .

4 — Hayat sigortaları

Adamlarımızın hayat sigortası var mıdır? Ve ne şekildedir (adi, iaseli, bir tekaüt yahut nefaka sandığına mensubiyet) .

C — Hukukî mes'uliyet sigortası

a) İş kazası .

Bir çok memleketlerde hükûmete ait işlerde hususi müteahhit işleri gibi iş kazalarının taminine müteallik kavanine mevzu teşkil eder .

Nahiyele bu hususta mühim meba - lîğ tediyesine mecbur olmaktadırlar .

Bu kanuna dahil olan amele ve müstahdemlerinizi sigorta ediyormusunuz?

B) aşağıda sayılan kazalara ait ahkâmınız var mıdır? Bunları sigorta edermisiniz?

Otomobil — Üçüncü şahsa karşı hukukî mes'uliyet ;

Atlar ve arabalar — Üçüncü şahsa karşı hukukî mes'uliyet .

C) Mektepleriniz talebesine veya heyeti talimiyesine yahut bunların elinden üçüncü bir şahsa vaki olacak kazaya ait hukukî mes'uliyetlere karşı sigortanız var mıdır?

D) Gayri menkulatın sahibi yahut kiracısı olmak dolayısıyla size teveccüh edecek hukukî mes'uliyetlere karşı sigorta ediyormusunuz (tahrip veya bakım noksanı, asansör düşmesi, çatı, tavan çökmesi ... ilaah) .

D — Nahiyelelerin hususi mes'uliyeti

Karışıklık ve ısyân gibi hareketler neticesi olan mes'uliyetleri sigorta ettiniz mi?

E — Diger sigortalar

Başka nevi ne gibi sigortalarınız vardır? (meselâ deniz ve nehir sigortaları).

2 — Nahiyele bu zararları bir sigorta ile ta'vize kanunen mecbur mudurlar? Bu sigortalar yoksa ihtiyari midir? Yalnız ihtiyari olmasının sebebi nedir? Yahut bazı kazalar için ihtiyari ve diger bazılar hakkında mecburi midir?

3 — Nahiyele kendilerini nasıl sigorta ederler?

A) Hususi sigorta şirketlerinde mi? tarife tenzilatına mazhar olurlar mı, ve niçin olurlar?

B) Nahiyelelerin kendi eserleri yahut bir resmi idarenin tesis ettiği (millî yahut mahallî) müessesede mi sigortalanırlar? Bu müesseselerin kanunî ve iktisadî şekil ve tarzı faaliyetleri nedir? (anonim, koopretif, muavenetî müteakbile şirketleri — doğrudan doğruya emaneten — hissei temettülü reji usulleri). Muhtelif şekillerden sizce hangisi daha faydalıdır?

C) Memleketiniz nahiyeleleri hususî şirketler sigortalarını diger resmi ve umumî tesisatından daha kârlı mı buluyorlar?

d) Memleketiniz nahiyeleleri bu sigortayı bizzat kendileri işlettikleri takdirde bunun son iki sene zarfında elde edilen mali netayıcı hakkında mâlûmat verebilir misiniz.

II — Hususî mahiyette iktisadî teşebbuslar

Muhtelit ekonomî ta'biri bile muhtelif ta'rif ve tefsirleri mucip olmuştur. Hiç bir tarz ve şekli harîç bırakmamak için bu tabiri en geniş bir ma'nada

alıyoruz. O halde bu ta'birden umumî menfiatle hususî menfiatin müşterek bulunduğu kâffei hidemât ve teahhudâtı müfideyi anlarız.

Bunların muhtelif eşkalinin tarifi ve bize arzettikleri alâkanın takdiri umumî mazbata muharririne ait olmakla beraber bu alâkaların müşterek olduğunu da şimdiden takdir icap eder.

Muhtelit ekonomî kaziyesi bir müddetten beri bir neşriyat sîlsilesine ve gayet mühim tetkiklere mevzuteskil etmiş ve temmuzda yapılacak « Anvrs konferansı » tahkikatı vesaiki meyânma konulmuştur.

Menafîi umumîyeye ait müessesatı iktisadiyeyi idarede muhtelit usulün kabulüne bir çok resmi câmiaları top-layan sebeplerin biri muhtelif memalikte imtiyaz ve emaneten idare şekilleri aleyhine, doğru yanlış, vakî olan tenkidattır.

Biz burada bu iki şekil ile meşgul olmayacağız, sadece asıl muhtelit sistem tarzını tezekkür edeceğiz.

Harpten sonraki iktisadî ve malî ahval de keza bu muhtelit teşebbüs usullerinin vücade gelmesine sebep olmuştur. Avrupanın muhasım memleketleri harbin ertesi günü pek büyük bir vazife karşısında bulundular; bu da ta'mir etmek ve bina etmek mecburiyeti idi. Sermayeler nâdir olmuştur.

Müthiş harp masraflarından sonra bir de Avrupanın müstakbel iktisadiyatında hükûmran olan tereddüt ve kararsızlık karşısında bulunuldu.

Ortaya çıkan mesele harabı yeniden bina etmek yükünü büsbütün hükûmetlere yükletmek yahut hususî teşebbüsleri teşrik etmek şıkları idi.

Efkârı umumiye ikinci şık lehinde tezahür etti .

M . (Chron) un dediği gibi « muhtelit ekonomi sermayelerin ve bütün müstahsil kuvvetlerin bir nevi seferberlik hareketi, milli yüksekliğin iktisadi nizam içinde meydana eser koyması için hususi umumi bütün kuvvetlerin birleşmesi halini alıyordu » .

Buna karşı iktisadi ve ictimai şu itirazlar varit oldu :

1 — Hususi sermayelere muraacaat edilince tasarrufatı umumiye, âmme kütlesinin menfaati müşterekesi için çalışmayacak olan, milli yahut yabancı maliyyun guruplarının kontrolü altında kahr .

2 — Bir taraftan da , bu usulün umumileşmesi bir memleket iktisadiyatını bûs bütün bir iştirakiyet yoluna sevkedeceği iddia edildi .

3 — Doğrudan doğruya emaneten idare şeklinde icabatı ticariyenin cabili, kırtasiyeci, kaba ve haşin hareket mahzurlarının mevcut olması .

Fakat en mühim mesele bu teşebbüsün tesis ve idaresinde tesirlerin taksimi noktasından çıkıyordu .

Bu halde, muhtelif teşebbüslerde hukuku umumiye müşareketi ile maddi yahut hükmi şahsiyetler hukuku müteakibilesi hissesele ne olmalıdır ?

Hükûmetler bu iktisadi teşebbüslere hissedar sıfatı ve menfaati umumiyenin mümessili mahiyetinde dahil olurlar .

Bunlar temettü hissedarları sıfatıyla diğer senedat hamilleri gibi aynı müsavi dereceledirler , fakat hükûmet tarafı menafii umumiyenin mümessili olmak haysiyetile hiç değilse muayyen nokta-

larda, ticari bir şirketin basit hissedarından fazla bir tesire malik olmamalıdır ki iradesini istimal ve umumun menfaatına muhalif ahval ve harekâta meydan vermemeye muktedir olabilsin .

M . (Cheron) un re'yince idare üzerine bu iki tarafın tesirleri şu suretle inkisam etmelidir: hususi grupun tesirde tefevvuku ticari ve fenni kısımda , resmi grupunki ise hukuki ve menafii umumiyeye çokunacak surette, esaslarda yapılmak istenen değişikliklerde olmalıdır , çünkü o şirkette mümessil ve müdafî, vaziyetindedir .

Sual :

1 — Nahiyeinizde bu türlü teahhütler veya hizmetler var mıdır ? Hangileri ise tarifi .

2 — Nahiyeinizde muhtelif şekilde beynennevahi bu nevi işler var mıdır ?

3 — Var ise bunların kanuni şekilleri nedir ? (anonin, kooperatif şirket, ilah ..).

4 — Nahiyeiniz bu muhtelit usulü neden tercih etmiştir ? evvelce nasıldı ?

5 — Muhtelit usulün kabulü evvelki usullerin veremediği faydayı hasıl etmiştir mi? Ve bu faydalar nedir?

a) nahiyeinin faydası ?

b) umurun » ?

6 — Bu muhtelit usul ne vakitten beri faaliyettedir ?

7 — Mali gâişleri nedir ?

8 — Evvelce hususi müteahhitte nahiye ne nisbette taksim ederlerdi ?

a) sermayenin terkihi ?

b) muhtelit teşebbüste idare ve müdürîyet ?

9 — Nahiyeinin mali netayic itibariyle hissese ne nisbette dir ?

A . Suat